

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЕДАГОГІКА ДОШКІЛЬНА

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Освітня програма «Дошкільна освіта»
Спеціальність А2 Дошкільна освіта
Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26.08.2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Педагогіка дошкільна
Викладач (і)	Лисенко Неллі Василівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти
Контактний телефон викладача	0661735544
Е-mail викладача	nelly.lysenko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	9 кредитів ЄКТС, 270 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	очні консультації: згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є теоретико - методичні та методологічні засади й закономірності навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку; організації різних видів діяльності у ЗДО; взаємодії різних інститутів формування особистості у сенситивному періоді; планування педагогічного процесу у ЗДО різного типу і різної форми власності, утім, і для дітей з ООП; забезпечення загальних дидактичних і специфічних принципів підготовки дітей до навчання в школі.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни є теоретична і практична підготовка фахівців спеціальності А2 Дошкільна освіта першого (бакалаврського) рівня освіти до професійної діяльності у закладах дошкільної освіти.</p> <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є : ознайомити студентів із надбаннями народної педагогіки, досягненнями світової педагогічної науки і передового педагогічного досвіду в галузі навчання і виховання дітей дошкільного віку; формувати схильність до педагогічного осмислення явищ виховання, навчання й розвитку дітей в умовах родини та суспільних інституцій освіти; сформувати здатність студентів використовувати ефективні форми і методи діяльності дітей різних вікових груп у навчально - виховному процесі ЗДО; формувати уміння прогнозувати освітні досягнення дітей з різних розділів чинної програми (утім, і дітей з ООП); розвивати критичне мислення й виховувати самостійність, уміння</p>	

ухвалювати рішення і продуктивно діяти у непередбачуваних умовах; знаходити і творчо опрацьовувати освітню інформацію та впроваджувати її в роботі з педагогами та батьками вихованців; стимулювати формування професійних ціннісних орієнтацій та особистісних моральних рис майбутніх вихователів ЗДО відповідно до стратегії професійної діяльності в умовах сталого розвитку суспільства; стимулювати почуття любові та відповідальності за виховання дітей дошкільного віку.

4. Програмні компетентності та результати навчання

ІК- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (за стандартом вищої освіти України):

- КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- КЗ-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.
- КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- КЗ-9. Здатність здійснення безпечної діяльності.

Спеціальні (фахові компетентності) (за стандартом вищої освіти України):

- КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.
- КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).
- КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.
- КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі)
- КС-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.
- КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.
- КС-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.
- КС-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання:

ПРН - 01 Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН - 03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН - 04 Розуміти і визначати особливості провідної — ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні

ПРН - 05. Здійснювати взаємодію в роботі закладу дошкільної освіти, сім'ї та школи. Залучати батьків до організації освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

ПРН - 07 Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей та потреб дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності.

ПРН - 12 Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПРН - 13 Здійснювати управління якістю освітнього процесу, керуючись психолого-педагогічними принципами його організації в системі дошкільної освіти та взаємодії з сім'єю.

ПРН-15 Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності.

ПРН - 17 Здійснювати суб'єкт -суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне педагогічне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно - і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПРН - 22 Дотримуватись умов безпеки життєдіяльності дітей раннього і дошкільного віку.

Загальні компетентності (за професійним стандартом):

ЗК.01 Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (**громадянська компетентність**)

ЗК.02 Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (**соціальна компетентність**).

ЗК.03 Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, поважати багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (**культурна компетентність**).

ЗК.04 Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (**лідерська компетентність**).

ЗК.05 Здатність до творчого пошуку й реалізації нових ідей, до самопрезентації та результатів своєї професійної діяльності; здатність до керування власним життям і кар'єрою, планувати й управляти культурними та соціальними проектами, критично мислити (**підприємницька компетентність**).

ЗК.06 Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності (**етична компетентність**).

Професійні компетентності (за професійним стандартом):

А Організація, забезпечення та реалізація освітнього процесу:

A1 Прогностична

A1.1 Здатність планувати та прогнозувати результати освітнього процесу

A1.2 Здатність до цілепокладання, самоорганізації та підготовки до здійснення освітнього процесу

A1.3 Здатність до документування професійної діяльності

A2 Організаційна

A2.1 Здатність забезпечувати здобуття дошкільної освіти державною мовою

A2.2 Здатність обирати ефективні методи, форми та засоби організації освітнього процесу відповідно до запитів та потреб здобувачів освіти

A2.3 Здатність організовувати ігрову (провідну) і інші види дитячої діяльності та підтримувати види діяльності, ініційовані дитиною

A2.4 Здатність забезпечувати здобуття дошкільної освіти дітьми з особливими освітніми потребами.

A3 Оцінювально-аналітична

A3.1 Здатність здійснювати та інтерпретувати результати моніторингу якості освітньої діяльності для адаптації та коригування освітнього процесу відповідно до можливостей та потреб здобувачів освіти

A3.2 Здатність аналізувати рівень сформованості компетентностей відповідно до державного стандарту

A4 Предметно-методична

A.4.1 Здатність формувати у здобувачів освіти ключові компетентності та спільні уміння відповідно до державного стандарту

Б. Участь у створенні, підтримці та розвитку здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища

B1 Здоров'язбережувальна

B.1.1 Здатність організовувати фізично безпечне середовище

Б 1.2. Здатність організувати психологічно безпечне освітнє середовище.

Б2 Проектувальна

Б 2.1.Здатність організувати та проектувати освітні осередки за принципами універсального дизайну та розумного пристосування.

В. Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу

В2 Педагогічне партнерство

В2.1 Здатність до ефективної співпраці та комунікації в професійній діяльності.

В 2.2. Здатність залучати учасників освітнього процесу на засадах партнерства та взаємної відповідальності.

В2.3 Здатність до командної взаємодії.

В3 Морально-етична

В3.1 Здатність враховувати культурні, релігійні, соціальні та мовні особливості родини під час освітнього процесу та здійснювати його незалежно від власних поглядів, стереотипів та упереджень.

Г. Професійний розвиток та самовдосконалення

Г1.Здатність до навчання впродовж життя

Г1.1 Здатність до саморефлексії та самооцінювання власної професійної діяльності.

Г1.2 Здатність планувати та реалізовувати індивідуальний професійний розвиток та самоосвіту.

Г2 Інформаційно-комунікаційна

Г.2.1. Здатність орієнтуватись в інформаційному просторі.

Г2.2 Здатність ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ) та електронні освітні ресурси в професійній діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	54/20
семінарські заняття / практичні / лабораторні	56/20
самостійна робота	160/230

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1-й , 2-й, 3-й	A2 Дошкільна освіта	1-й, 2-й	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Дошкільна педагогіка - наука про навчання і виховання дітей дошкільного віку .	2/2	2	4/10
Тема 2. Розвиток суспільного дошкільного виховання.	2	2	6/10
Тема 3. Вікова періодизація та розвиток особистості дошкільника .	2/2	2/2	6/10
Тема 4. Своєрідність періоду раннього віку.	4/2	4/2	8/10
Тема 5. Особливості організації навчання і виховання дітей раннього віку.	4/2	4/2	8/10
Тема 6. Вплив норми і відхилення від норми розвитку на організацію навчально - виховного процесу ЗДО.	2	4/2	8/10
Тема 7. Соціалізація шестирічок як соціально - культурний феномен.	2/2	4/2	8/10
Тема 8. Моральне виховання дітей дошкільного віку.	2/2	2	8/10
Тема 9. Розумове виховання і організація навчання дітей дошкільного віку.	2	2	8/10
Тема 10. Психолого - педагогічні основи сенсорного виховання.	2/2	2	8/10
Тема 11. Трудове виховання дітей дошкільного віку.	2	2	6/12
Тема 12. Естетичне виховання дітей дошкільного віку.	2	2	6/10
Тема 13. Економічне виховання дітей дошкільного віку.	2	2	8/10
Тема 14. Статеве виховання дітей дошкільного віку.	2	2	8/12
Тема 15. Правове виховання дітей	2	2	8/10

дошкільного віку.			
Тема 16. Виховання дітей дошкільного віку у грі.	2/2	2/2	8/10
Тема 17. Теоретичні основи навчання дітей дошкільного віку.	2	2/2	8/10
Тема 18. Сучасні підходи до організації навчання дітей дошкільного віку (втім, з ООП).	4/2	2/2	8/12
Тема 19. Навчання і виховання дітей в різновіковій групі ЗДО.	2	2	6/10
Тема 20. Планування педагогічного процесу в ЗДО різного типу.	4	4/2	8/12
Тема 21. Характеристика готовності дітей дошкільного віку до навчання в школі.	4/2	4/2	8/12
Тема 22. Взаємодія педагогів ЗДО із батьками вихованців.	2	2	6/10
ЗАГ.:	54/20	56/20	160/230

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>З урахуванням Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника https://surl.li/sehlg1</p> <p>Види контролю - залік - 1-й семестр (за поточними балами на практичних заняттях – 90 б.; 10 б. – самостійна робота); екзамени - 2-й семестр; 3-й семестр (за роботу на практичних заняттях - 40 балів, 10 балів - самостійна робота). Максимальний допуск до іспиту – 50 балів; мінімальний – 25 балів; іспит 50 балів.</p> <p>Оцінювання НД в 100-бальній шкалі.</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Самостійне виконання, власний аналіз та міркування. Враховуються результати неформальної освіти – сертифіковані онлайн-курси на освітніх платформах Coursera, Prometheus, EdEra та інших (положення ПНУ про неформальну освіту).</p>
Семінарські заняття	<p>Семінарські та практичні заняття проводиться з метою</p>

	формування у студентів умінь і навичок з курсу відповідно до сформульованих завдань. Підготовка до семінарського заняття спрямована на вивчення ключових та розгляд питань теми, активну участь під час обговорення, обов'язкове виконання усіх завдань. Оцінка за такі заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50% завдань, пройдене тестування.
Підсумковий контроль	Форми контролю - залік - 1-й семестр; екзамени - 2-й семестр; 3-й семестр. Форма здачі - комбінована.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи

Проводяться в системі дистанційного навчання університету <https://d-learn.pnu.edu.ua>. Оцінюються за 100-бальною шкалою.

Академічна доброчесність

Загальні морально-етичні принципи, правила поведінки, академічну доброчесність учасників освітнього процесу Карпатського національного університету, регламентує низка нормативних документів, а саме:

- Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція)
- Положення про запобігання академічному плагіату (нова редакція).
- Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
- Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”.

Ознайомитися з переліченими положеннями та документами можна за адресою:

<https://surl.li/ysmxa>

Відвідування занять.

Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<https://surl.li/yqibbb>).

Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<https://surl.li/sehlg1>).

Неформальна освіта.

Згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом

неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<https://surl.lu/fkxdkf>) зараховуються результати неформальної освіти в залежності від кількості годин та тем, які повинні відображати матеріал практичних занять. Обов'язковою умовою визнання результатів неформального навчання здобувача в рамках НД освітньої програми є відповідність цих результатів рівню освіти, на якому реалізується освітня програма.

8. Рекомендована література

1. Актуальні проблеми дошкільної педагогіки: навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Дошкільна освіта» / уклад. О. М. Мельникова. Умань: АЛМІ, 2018. 250 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти): нова редакція / наук. кер. Т.О. Піроженко; авт. кол.: О.М. Байер, О.К. Безсонова, Н.В. Гавриш та ін. Київ, 2021. 37 с. URL : [Базовий компонент дошкільної освіти в Україні | Міністерство освіти і науки України \(mon.gov.ua\)](https://mon.gov.ua)
3. Гордійчук М. С., Бабюк Т. Й. Дошкільна педагогіка і наступність роботи закладу дошкільної освіти та початкової школи : навч.-метод. посібник /авт.-упор. М. С. Гордійчук, Т. Й. Бабюк. Київ : Міленіум, 2019. 164 с.
4. Закон України "про дошкільну освіту" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>
5. Лисенко Н. В. Педагогіка українського дошкілля [Текст] : у 3-х частинах : навчальний посібник. Ч. 2 / Н. В. Лисенко, Н. Р. Кирста. Рек. МОН. К. : Слово, 2021. 360 с.
6. Лисенко Н. В. Педагогіка українського дошкілля [Текст]: навч.посібник: у 3-х ч. Ч. 3 / Н. В. Лисенко, Н. Кирста, Н. Лазарович. К. : Слово, 2021. 376 с.
7. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. Київ : Академія, 2018. 408 с.
8. Програма розвитку дитини дошкільного віку “Українське дошкілля” / О. І. Білан. Вид. 2-ге, зі зм. і доп. Тернопіль : Мандрівець, 2022. 216 с.
9. Професійний стандарт “Вихователь закладу дошкільної освіти”.МОіН України 19.X.2021. 28с.
- 10.Професійний стандарт “Керівник (директор) закладу дошкільної освіти”. МОіН України.28.09.2021р. 24с.
- 11.Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 012 — Дошкільна освіта галузі знань 01 — Освіта / Педагогіка для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти/під.кер А.Богуш. Київ, 2019. 20 с.
- 12.Федорова М.А., Максимова О.О., Сорочинська О.А. Дошкільна педагогіка: навч.-метод. пос. Частина 1. Житорир : ЖДУ, 2024. 80 с.
- 13.Чепіль М., Дудник Н. Педагогіка Марії Монтессорі, Київ, Слово, 2017. 217с.
- 14.Я у світі: програма розвитку дитини від народження до шести років (нова редакція). Аксьонова О.,Аніщук А.,Артемова Л. та ін. Наук.кер О.Кононко. Київ, МЦФЕР, 2019. 488с.

Додаткова:

1. Валентьєва Т.І. Педагогіка дошкільна: практичний курс. Навчальний посібник / Т.І. Валентьєва, Т.М. Богдан. Чернігів, 2017. 92 с

2. Загородня Л. П. Фізичне виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Суми : Університетська книга. 2018. 272 с.
3. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. Київ : ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с
4. Лохвицька Л. Калейдоскоп моральності для дошкільнят: розвивально-виховний контент: Навчально-методичний посібник із морального виховання дітей. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 208 с.
5. Лохвицька Л. В. Програма з морального виховання дітей дошкільного віку “Скарбниця моралі” / Л. В. Лохвицька. Тернопіль : Мандрівець, 2020. 96 с.
6. Лохвицька Л. Дошкільна освіта: історія і сьогодення. Довідник. Мандрівець, 2022. 208 с.
7. Мельникова О.М. Спеціальна дошкільна педагогіка : навч.-метод. посіб. / уклад. О. М. Мельникова. Умань : Візаві, 2018. 216 с.
8. Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ: збірник наукових праць. Вип. 2 (24). Рівне: РВЦ МЕРУ імені акад. С. Дем'янчука. 2020. 105 с.

Викладач:

доктор пед. наук,
професор кафедри теорії та методики
дошкільної і спеціальної освіти

Неллі ЛИСЕНКО